

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2013-4-45 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 13-55/767-326
Karar Tarihi : 27.09.2013

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Kenan TÜRK, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE,
Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR, Fevzi ÖZKAN

B. RAPORTÖRLER: Dr. Hakan BİLİR, Gülçin DERE, Tuğba YILMAZ

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : Gizlilik talebi bulunmaktadır.

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : Brisa Bridgestone Sabancı Lastik Sanayi ve Ticaret. A.Ş.
Sabancı Center Kule 2 Kat:3 4.Levent/İstanbul

- (1) **E. DOSYA KONUSU:** Brisa Bridgestone Sabancı Lastik Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin Energizer markalı akülere ilişkin prim sistemi uygulamalarının 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerini ihlal ettiği iddiası.
- (2) **F. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 14.05.2013 tarihinde giren başvuru üzerine hazırlanan Rapor 29.05.2013 tarihli Kurul toplantısında görüşülmüş ve önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca düzenlenen 19.09.2013 tarih ve 2013-4-45/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (3) **G. İDDİALARIN ÖZETİ:** Yapılan başvuruda özetle; BRISA Bridgestone Sabancı Lastik Sanayi ve Ticaret A.Ş. (BRISA)'nin perakende bayilerine, kendisinden yıllık 200 adet ve üzeri; ana bayilerine de kendisinden yıllık 2500 adet ve üzeri Energizer markalı akü almaları halinde, bayilerin lastik ciroları üzerinden %1 oranında prim vermesi ve yılda 2500 ve üzeri akü satışı olan bayilere de ana bayilik vermesine yönelik uygulamalarının 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerini ihlal ettiği ifade edilmiştir.
- (4) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda, dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

- (5) Şikayetin konusu, BRISA'nın "energizer" markalı aküye yönelik prim sistemi uygulamalarına ilişkindir. BRISA'nın temel faaliyet alanını lastik üretimi ve dağıtımını oluşturmaktadır. Söz konusu faaliyet alanına yönelik olarak Kurulumuzun 06.02.2013 tarih ve 13-09/119-65 sayılı kararında, ilgili ürün pazarı her bir motorlu taşıt grubu için ayrı ayrı olmak üzere, "binek otomobil, hafif ticari araç, kamyon, otobüs ve tarım makineleri lastiği üretimi ve dağıtım pazarı"; 11.07.2007 tarih ve 07-59/680-237 sayılı kararında ise, her biri ayrı pazar olmak üzere, "binek araç lastik yenileme pazarı", "hafif/orta ticari araç (minibüs, kamyonet) lastik yenileme pazarı", "ağır ticari araç(kamyon, tır)/otobüs lastik yenileme pazarı", "tarım ve iş makineleri lastik yenileme pazarı" olarak tanımlanmıştır.
- (6) İşbu kararda kesin bir pazar tanımı yapılmasından ziyade, hakim durumun tespiti bakımından en riskli durumunun ele alınabilmesini teminen, lastik ürünü bakımından yukarıda yer verilen Kurulumuz kararlarında benimsendiği şekliyle; "ihracat", "OEM¹" ve

¹ OEM (Original Equipment Manufacturer), montajda kullanılmak üzere orijinal yedek parça üreticilerine yapılan satışlar anlamında kullanılmıştır.

13-55/767-326

“yenileme” kanalları ile her bir motorlu taşıt grubu ayrı ayrı ele alınmıştır. Bunun dışında şikayetin “starter akü”² ile sınırlı olması nedeniyle, iddia edilen eylemin etkileri bakımından da bu ürüne yönelik pazarın dar biçimde ele alınması prensip olarak benimsenmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (7) Binek otomobil, hafif ticari araç, kamyon, otobüs ve tarım makineleri lastiği üretimi ve dağıtımını ile starter akü dağıtımını hizmetlerinin tüm Türkiye çapında verildiği ve herhangi bir bölgeyle sınırlı olmadığı göz önüne alınarak, bildirim konusu işlemde ilgili coğrafi pazar, “Türkiye” olarak belirlenmiştir.

I.2. 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi Kapsamında Yapılan Değerlendirme

- (8) 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesinin birinci fıkrasında, “*Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır.*” hükmüne yer verilmiş ve maddenin ikinci fıkrasının (d) bendinde rakip teşebbüslerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılması, (f) bendinde ise bir mal veya hizmet ile birlikte diğer mal veya hizmetin satın alınmasının zorunlu kılınması veya aracı teşebbüs durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın ya da hizmetin diğer bir mal veya hizmetin de alıcı tarafından teşhiri şartına bağlanması yasaklanmıştır.
- (9) Anılan Kanun’un söz konusu maddesi anlamında bir ihlalden söz edilebilmesi için varlığı iddia edilen anlaşmanın amacının veya etkisinin rekabete aykırı olması gerekmektedir. Ancak önaraştırma kapsamında raportörlerce BRISA ve bazı bayileriyle yapılan görüşmeler ile dosyadaki bilgilerden, rakipler arası bir anlaşmanın var olmadığı, buna karşın BRISA’nın son satış noktalarına Energizer markalı akü için birtakım satış teşvik edici öneride bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda hem bayinin hem de BRISA’nın irade beyanını ortaya koyan ve satış ve prim miktarı belirli bayi anlaşmalarından ziyade, söz konusu satışın gerçekleştirilmesi halinde ne kadarlık bir primin verileceğini belirten BRISA’nın tek taraflı beyanatının varlığından bahsedilmesi mümkündür. Bu açıdan uygulamanın 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi kapsamına girmediği, bununla birlikte bir an için bu şekilde kabul edilmeyecek olsa dahi iddia konusu anlaşmanın başkaca bir rakibin pazarın dışına itilmesi ve/veya bağlama gibi anti-rekabetçi amacı taşımadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Şikayetçi tarafından üretilen marka dışındakilere de benzer önerilerin yapılmış olması, şikayetçi taraf dikkate alınarak uygulamanın gerçekleştirilmediğini ve pazara yeni giren bir ürünün tutundurulmaya çalışıldığını göstermektedir. Bu anlamda amacı itibarıyla anti-rekabetçi bir anlaşmanın varlığının söz konusu olmadığı görülmektedir.
- (10) Bunun yanı sıra, uygulama ile birlikte 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi bağlamında starter akü pazarında rekabeti kısıtlayıcı etkinin gerçekleşip gerçekleşmediği bakımından da konu incelenmiştir. Buna ilişkin olarak dosyada yer alan bilgi ve belgelerin irdelenmesi sonucunda, 1 Ocak-30 Haziran 2013 tarihleri arasında şikayetçinin akü satışlarının ve pazar payının bir önceki döneme göre, pazarın dışına itilmesine neden olabilecek şekilde ve şikayet konusu iddialar nedeniyle önemli ölçüde azaldığına yönelik bir tespit yapılmamıştır. Dolayısıyla şikayet başvurusunda dile getirildiği üzere BRISA’nın uygulamaları sonucunda akü yenileme pazarında Kanun’un 4. maddesinin (d) bendi bağlamında rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılmasına yönelik bir etkinin gerçekleşmediği sonucuna ulaşılmıştır.

² Starter aküler, motorların ilk hareketini sağlamak, araçtaki elektrikle beslenen tüm cihazları çalıştırmak için geliştirilmiş ve üretilmiş akülerdir. Bu aküler, binek otomobiller, hafif ticari araçlar, taksiler, midibüsler, minibüsler, kamyonlar, çekiciler, otobüsler, traktörler, deniz araçları ve iş makineleri gibi içten yanmalı motoru olan tüm araçlarda kullanılmaktadır.

I.3. 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi Kapsamında Yapılan Değerlendirme

- (11) 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinde, *"Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması"* yasaklanmaktadır.
- (12) Başvuruda özetle BRISA'nın perakende bayilerine, kendisinden yıllık 200 adet ve üzeri; ana bayilerine de kendisinden yıllık 2500 adet ve üzeri Energizer markalı akü almaları halinde lastik ciroları üzerinden çeşitli oranlarda prim vermesinin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (c) bendinde belirtilen bağlama uygulamasına uygunluk teşkil ettiği, BRISA'nın yılda 2500 ve üzeri akü satışı olan bayilere ana bayilik vermesine yönelik uygulamasının da 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (a) bendi uyarınca rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasına yönelik bir ihlal oluşturduğu iddia edilmektedir. Bu çerçevede öncelikle, BRISA'nın hakim durumda bulunup bulunmadığı konusu değerlendirilmiştir.
- (13) 4054 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde hâkim durum, *"belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü"* olarak tanımlanmıştır. Hâkim durumun tespitinde genel olarak, başvuruya konu teşebbüs ve rakiplerinin ilgili pazardaki pazar payı, pazardaki potansiyel rekabet, pazara giriş engellerinin bulunup bulunmadığı, dikey bütünleşme, finansal güç, atıl kapasite ve teşebbüsün pazardaki davranışları gibi unsurlar dikkate alınmaktadır.
- (14) Yukarıda da belirtildiği üzere, BRISA'nın temel faaliyet konusu lastik üretimi ve satışlarıdır. Şikayetin temel konusunun da BRISA'nın Energizer markalı akünün satışını teşvik etmek amacıyla lastik satış ciroları üzerinden prim teklif etmesi oluşturması nedeniyle BRISA'nın hakim durum analizi söz konusu ürün kapsamında ele alınmıştır.
- (15) Dosyada yer alan pazar payı verilerine ilişkin bilgilerin tamamı birlikte değerlendirildiğinde, BRISA'nın ihracat kanalında satış adedi ve ciro bazında hiçbir araç sınıfında ve OEM ve yenileme kanalında satış adedi ve ciro bazında tarım makinelerinde ilk sırada olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte BRISA'nın hem OEM hem de yenileme kanalında satış adedi ve ciro bazında binek ve hafif ticari lastikler ile ağır ticari lastikler sınıflarında ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Ancak BRISA'nın pazar payı ciro bazında hiçbir alanda (.....) üzerinde olmadığı gibi yine hiçbir alanda nispi pazar payı farkı en yakın takipçisi ile iki katına çıkmamaktadır. Buna ek olarak pazarda, yaklaşık pazar payı %5-%10 arasında olduğu tahmin edilen diğer oyuncuların varlığı dikkate alındığında, her bir alan için BRISA'nın pazar payının yaklaşık %2-%4 arasında daha düşük olarak dikkate alınması gerekmektedir. Bu çerçevede BRISA'nın hem genel pazar payı büyüklüğü hem de nispi pazar payı büyüklüğünün hakim durum yaratacak ölçüde olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.
- (16) Hakim durum analizi bakımından pazar payı sonrasında üzerinde durulması gereken bir diğer konuyu dikey bütünleşme ve pazara giriş engelleri oluşturmaktadır. Dosya konusu "lastik" ürünü bakımından pazarda birbiriyle rekabet içerisinde bulunan çok sayıda teşebbüs olduğu ve bu teşebbüslerin ana bayi ve tali bayi olmak üzere iki kanaldan dağıtımda buldukları tespit edilmiştir. Dosyadaki bilgilere göre, teşebbüsler sayıları yüzlerce olarak nitelendirilebilecek son satış noktalarına sahiptir. Bu açıdan pazarda BRISA'nın son noktası dışında yüzlerce bayi olduğunu söylemek mümkündür. Buna ek olarak, BRISA'nın tüm bayilerinde başkaca lastik markasının satışının da mümkün olduğu görülmektedir. Bu anlamda dağıtım ağı bakımından yalnızca BRISA'ya özgülenen bir üstünlükten bahsedilmesi olanaklı görülmemektedir.
- (17) Bu çerçevede yukarıda yer verilen bilgiler birlikte değerlendirildiğinde; BRISA'nın lastik ürününe yönelik olarak değerlendirmeye alınan pazarlardaki pazar payı büyüklüğünün ciro

13-55/767-326

bazında en yüksek (.....) civarında kaldığı, nispi pazar payı büyüklüğünün hiçbir alanda en yakın takipçisinin iki katına ulaşmadığı, ilgili pazarlarda çok sayıda teşebbüsün yer aldığı, bunların çoğunun uluslararası hüviyette bulunduğu ve ihracat yaptıkları, bu anlamda finansal yeterlilik ve üretim kapasitesi bakımından yalnızca BRISA'ya özgü bir üstünlükten bahsedilemeyeceği, buna ek olarak BRISA'nın tali bayileri ile münhasır bir ilişkisinin olmadığı ve tüm bayilerinin ortak bayi hüviyetini taşıdığı ve pazarda BRISA'nın ürünleri dışındaki ürünler için yüzlerce bayinin mevcut olduğu dikkate alındığında, dikey entegrasyon bakımından da yalnızca BRISA'ya özgü bir üstünlükten bahsedilemeyeceği, bu nedenlerle BRISA'nın hakim durumda olduğu tespiti yapılamayacağından, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

- (18) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.